

STANOVISKO VLÁDY

k senátnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (sněmovní tisk č. 30)

Vláda na své schůzi dne 10. ledna 2018 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a vyslovila s tímto návrhem zákona **souhlas**.

Vláda však současně upozorňuje na některé níže uvedené aspekty navrhované úpravy, které doporučuje v dalším legislativním procesu zvážit:

1. Podle důvodové zprávy si předložený návrh klade za cíl, aby soudci Ústavního soudu odpovídali za své přestupky stejně jako kterýkoliv jiný občan. Takovou úpravu ale navrhovaná novela nepřináší, neboť kterýkoliv jiný občan, s výjimkou poslanců a senátorů, nemá možnost si zvolit, zda jím spáchaný přestupek bude projednáván ve standardním přestupkovém řízení podle zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich nebo ve specifickém typu řízení, jakým je v daném případě kárné řízení upravené v zákoně o Ústavním soudu. Navrhovaná úprava tak místo jedné nerovnosti přináší nerovnost jinou, i když již ne tak zjevnou, neboť soudcům Ústavního soudu by bylo možno napříště v kárném řízení ukládat za přestupky stejné druhy správních trestů, jaké zná zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a nikoliv jen spáchání přestupku vytknout.
2. Ve prospěch této nerovnosti, označované v důvodové zprávě jako „výjimka“, se argumentuje principem dělby moci, kdy by soudce Ústavního soudu mohl stejně jako poslanci nebo senátoři požádat o projednání přestupku v kárném řízení, hrozil-li by mu nepřiměřený zásah ze strany výkonné moci. Návrh ale žádnou takovou podmínku neobsahuje a soudce Ústavního soudu by mohl, stejně jako poslanec nebo senátor, požádat o projednání přestupku v kárném řízení kdykoliv podle svého uvážení. Zmiňovaný „nepřiměřený zásah ze strany výkonné moci“ je navíc představitelný i v případě ostatních soudců, zejména soudců působících ve správním soudnictví.

Nicméně zejména právě s ohledem na existenci správního (a ústavního) soudnictví nevyznívá argument „nepřiměřeného zásahu ze strany výkonné moci“ příliš přesvědčivě. V důvodové zprávě deklarovaného rovného postavení soudců Ústavního soudu s ostatními občany by se dosáhlo prostým zrušením stávajících ustanovení § 4 odst. 2 a § 133 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, jak to navrhoval kárný senát Ústavního soudu v řízení vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 29/16.

3. Podle důvodové zprávy by při řízení o přestupku a ukládání sankcí postupoval kárný senát Ústavního soudu přiměřeně podle zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Nic takového ale z návrhu nevyplývá. Podle nově navrhovaného § 141 odst. 2 zákona o Ústavním soudu by bylo možné soudci Ústavního soudu uložit za přestupek sankci (správně by se mělo s ohledem na terminologii zákona č. 250/2016 Sb. mluvit o správním trestu), kterou za přestupek stanoví zvláštní právní předpis, což je ustanovení svým obsahem hmotněprávní, na jehož základě by kárný senát měl při ukládání sankce za přestupek postupovat podle § 35 a násl. zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a to nikoliv jen přiměřeně, ale v plném rozsahu. Z tohoto ani jiného ustanovení návrhu ale nevyplývá, že by při řízení o přestupku soudce Ústavního soudu měl kárný senát postupovat „přiměřeně“ podle procesních ustanovení zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Při neexistenci jiné procesní úpravy by se pak i v případě přestupků soudců Ústavního soudu postupovalo pouze podle ustanovení zákona o Ústavním soudu o kárném řízení, která ale neupravují např. zastavení řízení vedeného kárným senátem, pokud by spáchání přestupku nebylo prokázáno (nový § 141 odst. 1 se má vztahovat pouze na kárné provinění podle § 133 odst. 1, nikoliv na případy přestupků podle § 133 odst. 2).
4. Z ustanovení zákona o Ústavním soudu o kárném řízení navíc vyplývá, že proti usnesení kárného senátu, jímž by byl soudce Ústavního soudu uznán vinným ze spáchání přestupku, by nebylo možno podat opravný prostředek k plénu Ústavního soudu, což je poměrně závažný, i když zřejmě nezamýšlený deficit navrhované právní úpravy. Podle § 142 odst. 3 zákona o Ústavním soudu by bylo možno podat námitky k plénu soudu jen proti usnesení kárného senátu, jímž bylo soudci jeho jednání vytknuto, což by se po navrhované novele týkalo jen případů protiprávního jednání souvisejícího s výkonem funkce soudce, nikoli přestupků projednávaných v kárném řízení podle § 133 odst. 2.
5. Přejícné ustanovení obsažené v čl. III návrhu je nadbytečné s odkazem na obecný zákaz retroaktivity, který i pro správní trestání vyplývá z čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod (viz např. rozhodnutí č. 461/2005 Sb. NSS), přičemž nová právní úprava by v daném případě nebyla pro potenciálního pachatele přestupku z řad soudců Ústavního soudu výhodnější.